

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

39
MR J I RASCHON-NIELSEN
PARKVEJ 10
SØBO-RINGSTED KYST

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

Årgang 65 . Nr. 1

Januar

1980

Rensdyrene er lånt fra Atuagagdliutit/ Grønlandsposten for den 15. november 1979 og er af Kananginak, Kap Dorset, taget fra et stentryk i bogen »The Inuit Print«.

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

Storno

RADIOTELEFONER

Artillerivej 126

Telefon (01) 57 68 00

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB

**LANCIA
POLSKI FIAT**

Salg - Service

Aut. SAAB-forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE
Tlf. (03) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK - NÆSTVED

TELEFON 72 25 50

C.W. Tom-Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORANER-BLADET

JANUAR 1980

65. ÅRGANG

NUMMER 1

LEGATER under SORANSK SAMFUND

Ansøgning om de nedennævnte legater skal inden udgangen af januar måned 1980 indsendes til direktør, cand. jur. Svend Clausen, Amaliegade 21 A, 1256 København K., stiledt til Soransk Samfund med angivelse af, hvilket legat der søges. Der findes ikke særlige ansøgningsskemaer, men i ansøgningen må der redegøres for, hvad legatet ønskes anvendt til, samt for ansøgerens økonomiske forhold.

1.

Fhv. handelsskolelærer og forstander Valdemar Petersens legat for unge mennesker, der er udgåede fra Sorø Akademis Skole med realeksamen.

Fortrinsret har sønner af borgere i Sorø by eller landdistrikt samt sådanne, der vil gå handelsvejen.

2.

Støttefondet for gamle Soraneres efterladte.

Legatet kan søges af gamle Soraneres efterladte. Fortrinsret har enker med børn.

3.

Møllelærer Frederik Jørgensen og hustrus legat.

Legatet kan søges af en Soraner til uddannelsesformål, eller af gamle Soraneres trængende enker.

4.

Forstkandidat Gustav Hoff-Hansens legat.

Legatet kan søges af en værdig trængende, ældre Soraner og uddeles for en 5-årig periode.

5.

Ingebjörg og Poul Suhr-Henriksens legat.

Legatet kan søges af trængende gamle Soranere eller af Soranere til uddannelsesformål eller gives til sådanne formål, der skønnes af betydning for Sorø Akademis Skole eller Soransk Samfund.

6.

Soransk Samfunds 100-års jubilæumslegat.

Legatet kan søges af nuværende eller tidligere elever og lærere.

7.

Digteren, cand. jur. Aage Krarup Linds legat.

Legatets formål er at bekoste eller yde tilskud til udgivelse af kvalificerede arbejder af kunstnerisk, videnskabelig eller praktisk art og kan søges af personer, der i mindst 3 år har været elever på Sorø Akademis Skole, eller som er eller gennem en årrække har været lærere ved skolen.

Svend Clausen.

To Soranere på rensdyrjagt i Godthåbsfjorden

af Torbjørn Bennike (S 36)

Kære redaktør!

Vedlagte opus omhandlende en for mig ret så usædvanlig oplevelse blev nedskrevet i kahytten på lægebåden »Saxtorph«, medens den huggede sig igennem Davis-strædetes døninger under min nylige konsultationstur til lægedistrikterne syd for Godthåb — ca. 1 måned efter den begivenhed, som beretningen omhandler. Den er tiltænkt familie og venner som en julehilsen. Det faldt mig ind, at den måske kunne bruges i »Soranerbladet«. Hvis ikke, ja, så læs den bare for din egen fornøjelses skyld.

God jul!

Torbjørn Bennike (S 36).

»Vil du med på rensdyrjagt, Torbjørn?« Det var Ove (Ove Rosing Olsen, reservelæge, med. afd., D.I.H.) (S. 70), der spurgte, og mit spontane svar var naturligvis, at det ville jeg mægtig gerne. »Men det bliver ikke før end i september, så er det bedst«. O. K., det havde jeg jo ingen forstand på, selvom jeg vidste, at »sæsonen« var begyndt i august. Vi kom et godt stykke ind i september, og jeg troede, Ove havde glemt aftalen, men så sagde han en dag: »Jeg tror, vi skal afsted i næste weekend (22.—23. sept.)! Det blæste fælt om fredagen, og hen på aftenen ringede Ove og sagde, at vi måtte udsætte jagten til næste weekend, der var den sidste i sæsonen. — Ærgerligt nok, jeg havde allerede samlet lidt udrustning sammen, bl. a. omfattende Klærkes gamle 30—06 riffel med tilhørende 7,62 mm patroner, både nogle »blødnæsed« med blyspids (»dum-dum«) og de her mest anvendte, noget billigere, med skarp kobberspids, der vist er forbudt hjemme.

Det er vist mere end 25 år siden, jeg skød med riffel som soldat, i øvrigt kun nogle få gange, medens jeg fik ry som en habil pistol-skytte, da jeg vandt »farverne« hjem til kompagniet i en dyst med Dronninglunds hjemmevern. Det blev belønnet med en smuk engel på en opsats, der var forsynet med inskriptionen »FRED«. — Jeg har aldrig rigtigt set mig selv i rollen som jæger, omend jeg nogle få gange har været med som tilskuer og nærmest har haft lidt ondt af dyrene, men må erkende, at det jo smager lidt af hykleri al den tid at jeg ikke går af vejen for at være med til at fortære det nedlagte bytte bagefter.

Det blev lørdag, og jeg var så småt begyndt at pakke væk, da telefonen ringede: »Vi tager af sted om to timer«, lød Oves stemme, »jeg kommer forbi og henter dig«. Hurrah! Alt var parat til udskibning, da — lidt overraskende — en SHV-bil dukkede op med Ove og hans

ad curriculum vitae:

Tilværelsen som universitetslærer i Nigeria (Soranerbladet dec. 78) blev kun af knapt et års varighed. Budgetnedskæringer, misforhold mellem løn og landets inflation, min kones besvær med klimaet og — nok vigtigst af alt — et manglende helhjertet engagement fra landets egne i dette ret så revolutionære undervisningsekspériment medførte, at virket under ækvator i et *public health* projekt ombyttedes med det mere traditionelle som medicinsk overlæge ved Dronning Ingrid's Hospital i Godthåb, ganske vist også en yderpost i et udviklingsområde, 64° mod nord. Den lidt brutale omplantning synes at være lykkedes, og at tilværelsen i Grønlands storslåede natur byder på spændende og farverige oplevelser, kan følgende lille opus måske fortælle om.

sager. Ned til bådehavnen, hvor der blev provianteret i hast og herefter tanket op. Fætter Steen, der passede tanken, skulle have været med, men havde slået knæet lidt og skyldte sin sportsklub at passe på, da han i nær fremtid skulle til Marathon-udtagningskonkurrence i USA. Klokkeren blev 10, førend vi stod ud af Nuuk havn med frisk kurs ind i fjorden, så hurtigt den benzindrevne båd kunne trække. Isskodserne susede forbi os — der var lidt småbølger, men kun nok til, at man kunne se, at det var en slags hav. Jeg bemærkede, at vi ikke havde nogen sinkende rolle på slæb, hvad der måske kunne give problemer ved »terminalen«, og Ove bemærkede lidt senere noget henkastet, at antennen var blevet beskadiget af en dreng, så han havde ikke taget radioen med. Nåh, hvad, det gik vel nok endda! — I forventningens glæde blev den slags petisser underordnede, og jeg vidste, at min ældste reservelæge havde vagt, så der var ikke samvittighedsproblemer på den front.

Vi var sejlet øst om Sermitsaq og Bjørneøen op gennem Qörnup Suvdluk. Fjeldtoppene til begge sider var delvis hyllet i tågedis. Isskodserne tiltog i størrelse og antal, og Ove blev, modstræbende, nødt til at sætte farten lidt ned. »Vi bliver vist nødt til at gå ind lidt før, end jeg havde tænkt mig; her er for meget is«. Vi var lige passeret det store kryds (Qörnup agssua), hvor fjorden afgiver grene både mod vest (Quqssuk) og øst (Kapisigdlit), men fortsatte kursen lidt endnu mod NØ for så at dreje ind i en lille vig ved Quagssugaq, jonglerende mellem utalligt store og små isblokke. Stor var vor forbavselse, da vi fik øje på en ny fin glasfiberbåd, som vi vidste lige var erhvervet af Jens Peter og Bente fra laboratoriet, D.I.H. Det var på sin vis ganske heldigt, for det løste vort jolleproblem, idet de havde en lille gummibåd, som vi sikkert kunne »deles om«. Bente var i båden og for-

talte, at Jens Peter var på jagt, og at vi nok hellere måtte gå i en lidt anden retning for ikke at »kollidere«. Vi roede ind i jollen, en lidt skrøbelig gummifidus, og vandrede op mod en fjeldryg, der på den ene side skrånede ned mod en lille elv. Ove bar sin »Sakiriffel« og jeg mit kamera, idet jeg ikke rigtigt kunne få Klærkes bøsse til at virke. Den blev deponeret mellem nogle store sten. Begge havde vi den bæresnor om livet, som vi skulle bruge til at slæbe rensdyret hjem med. Vi var på vej ned mod elven, da Ove udbrød: »Der går én, som bærer på noget!« Få minutter senere mødte vi den trætte Jens Peter, der havde et rensdyr på ryggen. »Det var et lille, magert et«, var Ove brutal nok til at konstatere. Men et rensdyr var det dog, skudt et godt stykke inde i dalen. J. P. var uimodtagelig for Oves råd om at bære dyret på en anden måde, så vi skiltes, vi for at vandre langs en sø gennem krat med polarpil og mossede huller, op først over én og derefter endnu én fjeldkam. Jeg kunne godt mærke, at mine daglige 15 minutters morgengymnastik måske nok burde have været suppleret med lidt mere kondi-træning. Der var heldigvis gode påskud for små hvilepauser. Udsigten var storslået og måtte nydes med jævne mellemrum, og så var der et væld af sortbær (revling), som jeg samlede i en plasticpose. Ingen rensdyr trods flittig brug af kikkert, så vi vendte om efter nogle timers vandring. Skyggerne var ved at blive lange, og vi havde lidt besvær med at finde mit gamle gevær, men fik så J. P. piftet ind med gummibåden, der bragte os ud til Oves båd. Primussen blev tændt og varmede lidt i den kolde kahyt. Snart var også »soldaterbakkerne« i orden. Det blev gullash til mig og nudler til Ove, skyllet ned med øl og snaps, og så var der the bagefter. Der blev lige tid til en lille visit hos J. P. I deres fine, nye båd med varme i kahytten (termostatstyret), W.C. m.m. Den havde kostet 130.000 kr., men de er jo to om den! – Tilbage til vores noget svale båd, hvor vi hurtigt slumrede ind i soveposerne kun vækket nu og da af isklodsernes skurren langs skibssiden. En enkelt gang troede jeg, at der var gået hul på båden, men sikrede mig med en finger ned mod gulvet, at vandet ikke stod 20 cm højt, som jeg i min halvdøs havde forestillet mig.

Vi vågnede næste morgen kl. 8. Av, vi havde aftalt at starte vor fælles jagt ikke senere end klokken 8, så der kom fart på. Min riffel ville stadig ikke fungere, og de andre kunne ikke sige mig, hvad der var i vejen (det viste sig senere, at jeg ikke havde presset patronen ned i magasinet, hvilket er nødvendigt, for at bossen kan »gå af«). Jeg nøjedes derfor, ikke særlig utilfreds, med mit kamera med diverse tilbehør. Kl. 9 var vi på vej op af det høje fjeld efter at være skræet over elven nær dens udløb. Tæt ved dette var der i øvrigt et lille telt, hvor to mænd havde boet i den sidste uge, medens de gik på jagt. De havde nedlagt fire dyr ialt, så der skulle være gode chancer for os. Ove havde skub på. Jens Peter

og jeg fulgte med, så godt vi kunne, men skulle jo både spise sortbær og nyde udsigten ind imellem. Under et sådant hvil så jeg vort første rensdyr, vel 150–200 meter højere oppe i fjeldet. »DER!« råbte jeg til de andre, og Ove lagde an, men dyret satte i løb. Der lød to skud, og en støvsky forkyndte, at dyret var faldet. Det var ramt lige i »bladet«. Ove var tilfreds. »Så bliver der ikke ødelagt så meget kød«. Han havde set misbilligende på mine »dum-dum« patroner. Der blev taget fotos af dyret og dets banemand samt – på de andres insisteren – af undertegnede i helteposition. »Det er dit dyr«, sagde Ove, og han gik i gang med at flå det. Det havde han prøvet før! Hånden med den lille svanekniv arbejdede hurtigt og præcist. Et rundsnit nedenfor klovene, et længdesnit på ydersiderne af alle fire ben, hvorefter huden på benene kunne krænges ned. Herefter blev maveskindet sprættet op, dog med bevarelse af bugmuskulaturen, der efter fjernelse af den store 4-delte mave og indvoldene kunne bruges til at lukke »kødcylindere«. Forinden var dog lungerne trukket ud, løsnet ovenfra og nedenfra. Tungen blev skåret ud gennem et snit nedefra gennem mundhulens bund. Leveren blev hængende i mellemgulvet, nyrene puttet op i skroget, der så blev lukket, ved at bugvæggen blev trukket bagover hen over huldelen og fastgjort på de nederst fremspringende ryghvirvler. Fikst og elegant. Det hele tog vel 20 minutter. Det aftrukne skind, der var tilkendt mig, blev renset for overflødig fedt og rullet sammen og lagt i depot sammen med resten af dyret under en stor sten.

Dagen var reddet. Vi havde fået vort dyr, og jeg syntes godt, at vi nu kunne tage den lidt med ro. Vejret var ualmindeligt fint, stille med høj sol og et stænk af frost i luften. Men klokken var kun 11, og vi skulle sandelig have flere dyr, mente Ove. Opad igen. Snart blev plateauet med den evige sne nået, og marchen blev lettere. Vi kunne nu skue ud over Narsarsuaqs vældige dalstrøg med sine myriader af krystalblå søer og med nordlandets sneklædte tinder længst ude i NV. Længere mod nordøst, næsten inde ved iskanten ved Isukasia findes Grønlands store forekomster af jernmalm. Drejede vi os om og kiggede lige mod øst, mødte øjet kanten af Narssap Sermia-isbræen. Betagende smukt. Fra nord kom lyden af et pjaskende vandfald. Solen stod endnu så højt, som den lidt sene årstid tillod, men var nu for nedadgående. Vi så ned over en stejl, delvis is- og sneklædt, mørk fjeldskråning mod NV. Nej, vi skulle da ikke derned! I mit stille sind håbede jeg, at vi nu kunne vende om og i ro og mag nyde den smukke natur omkring os. Men Ove havde igen kikkerten fremme. Efter at have afsøgt horisonten nogle gange standsede hans hovede sine bevægelser, og han rettede blikket mod et af de små, engagtige plateauer halvejs nede af fjeldvæggen. Der er en hel lille hjord,« udbrød han, »Dem må vi have fat på«. Ned ad fjeldet gik det med hop og lidt glid fra den ene glatte klippeblok til den anden. Så

nåde vi plateauet, og det gik nu fremad i mere horisontalt niveau. Ove forrest, herefter J. P. og sidst jeg med 10–20 meters afstand. Ove kommanderede os ind på linie. Alle var tavse og spændte. Nu nåede Ove frem til kanten af den lille højslette, hvor han havde set dyrene. De var væk! »De kan ikke være langt borte«, lød det. »Lad os skynde os, men forsigtigt, at de ikke vejrer os, for vinden er ugunstig«. Friske ekskrementer talte for rigtigheden i hans påstand, så fremad gik det igen med lidt pusten og støn og uændret fordeling af de tre jægere. Nu nærmede vi os det næste plateau. Alle dukkede sig og var musestille. Ove og Jens Peter faldt ned bag nogle store sten. Der lød fire knald, og alle for frem. Der på sletten lå fire rensdyrkøer, stendøde efter de velrettede skud. Kun én fik et ekstra skud i hovedet, da den bevægede sig lidt. En mærkelig fornemmelse greb mig. Fire på en gang! Det var jo næsten en massakre. Og to kalve blev stående og begreb ikke noget af det hele. De måtte jages væk, men blev i begyndelsen ved med at komme tilbage til stedet, hvor de ventede at finde deres mødre ophav. Ove bemærkede vist min reaktion og sagde: »De skal nok klare sig, de er store nok til det«, og jeg blev revet med af hans helt ubeherskede begejstring over det fine jagtudbytte. Gang på gang udrød han med jubel i stemmen: »*Sikken en jagt, sikken en jagt! Kød nok til hele vinteren!*« Det var ikke til at stå for. »Nu må vi hellere organisere arbejdet lidt«, sagde han. Meningen var tydelig nok. Vi skulle ikke gå for meget i vejen, men yde vort bidrag ved at holde her og trække der, medens han i øvrigt virtuost fjernede skind, indvolde, lunger og præparerede skroget på samme måde som ved det første rensdyr. Køller og skrog blev lagt over på en stor sten, der efterhånden blev helt dækket. Jeg fik betroet det ydmygende job at fjerne endetarmsstump og blære ved et cirkulært snit omkring anus. De store maver blev sprættet op, så det spinatliggende indhold flød ud til glæde for fugle og andre dyr. Det papirs-tynde og gennemsigtige oment blev klasket op på en flad sten til tørring, hvorefter Ove med stort velbehag spiste det. En stump frisk rensdyrkød blev rundhåndet fordelt mellem os og smagte faktisk udmærket.

»Appropriate technology«

Det blev turens store oplevelse at se inuitens (grønlænderens) blodige hænder hjemmavant og adræt glide gennem hud, muskler og knogler på de fire dyr, omhyggeligt og lynhurtigt skille det nyttige fra det, der skulle overgives naturen igen. Man fornåm i dette håndslag generationers nedlagte og videreførte erfaringer. Var der i al begejstringsrusen et stænk af alvor, en tilbageskuen til en tid, hvor et nedlagt rensdyr eller en fanget sæl var ensbetydende med familiens overlevelse nogle uger, måske måneder endnu? Der var jo ikke nogen umiddelbar risiko for, at Ove-familien skulle omkomme, hvis de ikke fik

»kød til hele vinteren«. Men rensdyrkød er noget, som en eskimo simpelthen *må* have, og vidnesbyrdet herom ses i de mange køller, der i denne tid hænger udenfor vinduerne overalt.

Tanken om, hvorledes vi skulle få de fire dyr plus det femte, der ventede i sit fjelddepot hjem til båden, begyndte at forurolige mig. Men Ove var ikke i tvivl om løsningen. »I tager hver et dyr, og jeg tager to, og så går jeg op bagefter og henter det første, vi skød«. Keine Hexerei! To dyr blev skubbet ind i hinanden som kinesiske æsker. Alle skrogene blev forsynet med bæresnor, hvis to ender førtes ind omkring rygsøjlen, henholdsvis i hoved- og haleende, for derefter at mødes fortil i et stykke lærred, der skulle fungere som panderem. Jeg havde glemt min bæresnor, og J. P. havde ingen. Men i hast blev en ny improviseret med et stykke frisk rensdyrskind bundet til snorene i stedet for lærredet. Jens Peter fik som den første »monteret« sit dyr. Han sank ned i knæene, da skroget gled ned på hans ryg fra den store sten, på hvis top det var stavlet op. Men ikke nok med det. Bagstykket med de to sammenhængende køller blev blidt sænket ned over halsen med benpiberne stikkende frem, så han kunne fatte om dem. Elegant, men tungt! Han så ikke meget lykkelig ud, da han skred op over fjeldryggen. Der blev hurtigt behov for et hvil på den første store sten på vejen, men snart tabte vi ham af syne.

Turen kom til mig. Nu havde jeg jo set, hvad der ventede mig. Jeg fik ved egen hjælp læsset skroget op på ryggen og skævede lidt til køllerne på den flade sten. Men der var ingen vej udenom. Ove placerede dem med sikker hånd over nakken på mig. Jeg havde lidt mas med det fugtige skindstykke, der hele tiden gled væk fra panden, men opdagede, at når det fik fat i håret, sad det bedre. Vel var det forbandet tungt, men jeg var alligevel imponeret over arrangementets hensigtsmæssighed og simpelhed. Resultatet af århundreders akkumulerede erfaringer. »*Appropriate technology*« med et moderne udtryk.

Fremad og lidt opad gik det, langsomt, for ligesom at finde den rette balance. Bedst med

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

64. årgang

1979

Kirken spejler sig. (Lars Dalgaard fot.)

Indholdsoversigt

64. årgang 1979

JANUAR:

(heri indholdsfortegnelse 1978, midtersiderne)	
Soransk Samfunds legater	3
Alfred Winther: H. C. Andersen og Inge- mann	4
Den store søjlekolos.....	6
Møllediget	6
Nye bøger af soranere: Hermod Lannung (S 14) Jørgen Møller Christensen (S 51)	7
Jul i Sorø 78.....	8
»Klosterporten«, et nyt soransk tidsskrift.	8
Holbergs fødselsdag på Det Kgl. Teater..	9
Cricketklubben Soranerne, 25 års reception	9
Heibergmedalje til dronningen.....	9
Soranske dødsfald (Christian Greve Trampe (S 09), Einar Michaelsen (R 21), Edith Deichmann (R 15), Anders Fugl (S 50), Axel Knuthsen (R 18), Svend Aage Rævskjær (S 25))	10
Runde fødselsdage i januar	10

FEBRUAR:

4 soranerdrenge juleferierejse til Køben- havn ca. 1840	15
Den store søjlekolos (AKR)	17
Søren Gregersen (S 60): En vinter på ind- landsisen	18
Hvass'ington igen (br).....	19
P. Rantzau (S 37): Julefrokosten i dec. 78	20
Flere nye bøger af soranere: Regin Dahl (S 37): Ordkumler Digte; John Erich- sen (S 62): Et andet København; A. Kann Rasmussen (S 22): De skikkelige enker på Tersløsegaard	21—23
Absalon, »Skånes djævel«	23
Soranske noter	24
Soranske dødsfald (Jørgen P. Bech (R 23), H. P. Waage-Bech (S 18), Einar Elm- quist (S 14), Thorv. Kaspersen (S 17))	25
Runde fødselsdage i februar	26

MARTS:

A. Kann Rasmussen (S 22): Distriktskirurg H. F. Müller	31
Ellen Vibeke Jensen (S 13): Om granit- søjlen i Akademihaven	34
Red.: Mere om søjlerne	35

Nekrolog: H. P. Waage Bech (S 18) (af Olaf Krog-Meyer (S 18))	36
Jørgen Peter Bech (R 23) (af F. Mørk- Hansen)	37
Om cricket	37
To bøger om soranere: Holger Hjelholt: Regenburg (S 1835) og Thomas Laub (S 1871): Musik og kirke (AKR)	38
Ny bog af soraner: David Gress Wright (S 70): Demokrati eller —?	38
Frokosten den 4. januar (M. P.)	39
Soranerfrokost den 1. februar (N. Sx.) ..	39
Soranske dødsfald: Matthias Wassard (S 10), Erik Meldorf (S 19).....	40
Soranske noter	40
Runde fødselsdage	40

APRIL:

Max Ebert (S 35): Sorøprofessorernes tryk 1632—42	42
Generalforsamlingsindkaldelse	51
Regnskaber 1978.....	52—54
Nekrolog: Stig Erik Jensen (S 13), af Ole Lippmann	55
Frokosten 1. marts (Thomas Rasmussen (S 75))	56
Arne Østergaard (S 29): Det Lyngbeckske Soranerlegat	56
Fraternitas Sorana's 43. stævne.....	57
Runde fødselsdage	57
Jydske afdeling	58
Soranske dødsfald: Søren Wagner (1957), Christian Krag (1931), Tycho Meding (1906), Preben Rothe (R 29), Stig E. Jensen (S 13), Kresten Munch-Knud- sen (R 09)	58

MAJ:

Peter Waagstein (S 31): En Thorshavns- drenge Sorøminder	63
Hans Nielsen (S 22) om genforeningsste- nen	65
Stig Jensen (S 13): Bohr	66
Claus Grønne (S 75): De danske udgrav- ninger i Karthago	67
Soraneraften på Nationalmuseet	68
Folmer Steenbuch (S 16): Glimt af en so- raners farverige liv, in memoriam Stephan Vogelius (S 16)	69

In memoriam Jacob Christian Nielsen (S 20)	70	Frokosten i Rådhuskælderen 7. juni	104
Nekrolog Kresten Munch-Knudsen (R 09) (H. K.-M.)	70	Vilhelm Bergsøe: Napoleon Eugene Ibsen	105
Frokosten 5. april (N. Sx)	71	Immanuel E. Christensen (S 18): Referat af Fraternitas Sorana's stævne	106
Herluf Raaschou-Nielsen (S 20): Mere om genforeningsstenen	71	Frokost d. 5. juli (N. Sx.)	107
Jysk Batøk, Hans Andersen (S 51)	71	Frokost d. 2. august (N. Sx.)	108
Ole Halken: Orienteringsløbet d. 6. maj..	71	25 års studenterjubilare på lang weekend (Morten Pontoppidan (S 54))	108
Ole Warthoe-Hansen (S 34): Hvad vil vi også med historien?	72	In memoriam Aage J. Als-Nielsen (S 09)	109
Palle Taarnhøj: Formandens tale ved vandballet	73	Johannes Warrer (07) (H. K.-M.)	109
Runde fødselsdage	74	Runde fødselsdage i september	110
Soranske dødsfald (Ove Roland Jørgensen (S 38))	74		

JUNI:

Jens Christian Chemnitz (S 56): Prædiken ved Hjemmestyrets indførelse i Grønland	79
Jørgen Blix: 1200 år efter Valborg (om overskæringstraditionen)	80
Brev fra Botswana	81
Athon Th. Andersen (R 33): En dansk vinbondes viderværdigheder	82
Nekrolog: Hans Henrik Stevenius Nielsen (S 20) af Max Ebert (S 35)	83
Anders Wamsler: Fodboldnyt	84
Farver på forsiden	84
Kostskoleturneringen 78—79 (Sv. Pilegaard)	84
Et altersæt fra Sorø i Nationalmuseet? ..	85
Soranerfrokost 3. maj (Tage E. Christiansen om Mølleediget)	86
Dronning Margrethe har fået Soranerbiografierne	87
Olav Christensen: Soranerbiografier 1822—1900, anmeldelse	87
Fønisksposten 1906	88
Max Ebert (S 35): Agerdyrkningsinstituttet på Mørup	89
Samme: Hundegården bør restaureres nu.	89
Alle soranere i stort bogværk	89
Soransk Samfunds ordinære generalforsamling	90
Mogens Fog Poulsen (S 34): Humanitært arbejde ude i det fremmede	92
Soranske noter	93
Runde fødselsdage i juni	93
Buste af Thorlacius Ussing (S 09) på Sorø Kunstmuseum	94
Soranske dødsfald (Frederik L. Jørgensen (R 05), Niels Stage (S 58), Hjalmar Lautrup-Larsen (1903), Hans Henrik Stevenius-Nielsen (S 20)	94

SEPTEMBER:

Palle Taarnhøj: 1586 — 31. maj — 1986	99
Red.: Den første studenterdimission i Sorø kirke 1979	100
Palle Taarnhøj: Tale ved translokationen	102
Soransk Samfunds årsfest d. 13. oktober..	104
Vedr. formandsberetningen, Palle Taarnhøj	104

OKTOBER:

Lektor Ole Gad (S 23), nekrolog af K. V. Richard G. Nielsen: Den første landbohøjskole på Mørup for 150 år siden i forbindelse med Sorø Akademi	116
Gammelsoranercricketkampen 10. sept. ..	117
Dulce domum ved kystbanen	117
Hermod Lannung (S 14): Efteruddannelse i Sorø	118
Frokosten d. 6. september (N. Sx.)	119
Niels Saxtorph (S 40): Et hurtigt svar ..	120
Dansk Cricketforbund i 25 år (om CC Soranerne og Sorø CC)	121
Tobias Faber: Byggeteknisk Studiearkiv arkitekt Dan Trier Finks (S 27) livsværk	122
Peter Balslev Clausen: Skal Sorø klosterkirke være domkirke?	123
Soranske noter	123
Apropos vandbal	123
Et brev til Baldur	124
Soranske dødsfald: Børge Wendt Laursen (22), Gudmund Evensen (S 26), Johannes L. Warrer (07), Axel Brøndkjær (R 18), Louis Vollquartz (06), Albert Mathiessen (S 10), Svend Aage Fischer (S 02), Børge Veilø (S 29), Olaf Rye Hansen (R 14), Ole Gad (S 23), Otto Valentiner (R 19), Carl C. Hoffgaard (R 17), Sven Aage Borchorst (R 16)	124
Samtale med Aage Blumensaadt (R 05) om Herman Bang (S 1875)	125
En sinolog har vi også (Anne Wedell-Wedellsborg) (S 65)	125
O. H.: Studenterholdet 1929	125
Nyt om Holberg: »A guide to the Writings of L. H.«	126
Otto Hagemann (S 29): Børge Veilø (S 29) in memoriam	126
Runde fødselsdage i oktober	127

NOVEMBER:

Hemming Andersen: Overhofmarskal A.V. Hauchs Physiske Cabinet	131
A. Kragelund (S 14): »Holberg og Cicero«	133
Holbergs 295 års fødselsdag	134
Gunnar Seidenfaden (S 26): 2000 orkideer	134
Jydske soranere	134
Jørgen Blix: Sorø orgelfestivals 10. sæson	135

Fatter var medlem 1888—89 (indsendt af Max Ebert (S 35))	135
Den næst yngste student (AKR).....	135
Ingemann og romantikken (S. R.)	136
»Krudtpeter«: En fiskehistorie uden ende.	137
Modtagne gaver til Soranerbladets drift (9.265 kr.)	138
Frokosten i Rådhuskælderen 4. oktober ..	130
Otto Vilhelm Sommer (S 37): Sladderhullet Sorø anno 1841	139
»Alt roligt i Shipkasset«	139
Nekrologer: A. Kann Rasmussen om Frederik Carl Christian von Haven (S 03) og C. C. Hoffgaard (R 17).....	140
Bogomtale: Oluf Bohn (S 46): Nybrud i den katolske kirke	141
Hundegaarden revet ned	141
Soraner bliver vicebiskop i Grønland: J. C. Chemnitz (S 56).....	141
Max Ebert (S 35): Som det dog kan siges!	142
In memoriam Kristen Just Rahbek (S 10).	142
Vinterkoncerterne i Sorø kirke	142
Soranske dødsfald: Sven Kabell (20), Svend Hansen (11), Hans Bech (10), Kristen Just Rahbek (S 10)	142
Runde fødselsdage i november	143

DECEMBER:

Karl Erik Koch: Den naturhistoriske og etnografiske samling	147
Krit. Æst. Hum.	149
H. G. Olrik (S 1895): Om et mindesmærke for Frederik II	150
Mogens Boisen (S 27): Mit livs spektrum.	152
Samfundets årsfest på Sorø Akademi 13. oktober: Formandens velkomst	154
Svend Irgens Hansens (S 30) rustale	156
Taarnhøjs tale ved bordet.....	159
Jubilartaler	159
Rusrepræsentanten Henrik Levinson (S 79)	160
S. R.: Benedictinerklostret i Sorø	162
Max Ebert (S 35): Et soransk bogfund ..	160
Blixeniana 1979	163
Dulce domum ved kystbanen	163
Formandens tale ved kongeballet.....	164
En søgende sjæl — kunstner og soraner, om Eyvind Olesen (26)	165
Jul i Sorø 1979.....	165
Soranske dødsfald: Ivar Christensen (S 30), Erik Herman Pedersen (S 30), Preben Kronskjold (R 36), Niels Erik Mørgils (R 36), Inger Jensen (S 17), Ellen Vibeke Jensen (S 13): In memoriam »Doktor Inger« (S 17).....	166
Runde fødselsdage i december	166
Soranerfrokosten 1. nov. (N. Sx.).....	166

vægten godt fremover, den stilling man fraråder alle med diskusbesvær at arbejde i, men jeg havde faktisk ingen problemer fra den kant, men des mere med pandebåndet, der, når det kom for langt frem, gled ned over øjnene. I og for sig behageligt, men lidt upraktisk. Eller, hvis det gled for langt tilbage, truede det med at rive håret op »med rode«. Der måtte hviles ved nogle store sten. Herlig udsigt! Hvor langt mon der var til båden? På den igen! Nu kom Ove op på siden af mig og ville hjælpe mig »rygsækken« op igen, da den var gledet ned. Jeg kunne dog selv og erklærede, at det hele var o.k. Han rådede mig til ikke at gå så meget opad, men søge mod plateauet, hvor det så var. Jeg søgte først og fremmest efter nogenlunde banet vej uden alt for mange klippeblokke at springe over, men alternativet var oftest fugtige huller eller tæt krat og polarpil, som på afstand kunne se ret så tilforladeligt, fladt og jævnt ud, men som viste sig ganske svært at forcere med nakkelæsst. Jeg ved ikke, hvor mange gange i klipperevner eller snublede over grene, men fire gange medførte en sådan ufrivillig rystelse, at snorens tilbinding til pandebåndet gik op, noget, jeg dog gennemgående ikke var så ked af, da det gav mig et pusterum til reparation. Jeg havde vel gået et par timer, da jeg passerede en lille elv i et engdrag med tykt mos og rensdyrlav. Jeg besluttede mig til at raste lidt her og fik læsset af på en sten. Blev lidt overrasket ved at se Ove dukke op igen i det fjerne. Han ville lige se, om min »slow motion« skyldtes uforudset hændelser, men retirerede, da jeg bad ham passe sig selv! Jeg skulle nok klare mine grejer og holde min egen rytme. Hvorpå jeg lagde mig på ryggen i det bløde mos, kiggede op i den lyseblå himmel og lod øjnene følge de lette, drivende skyer. Bagefter slukkedes tørsten med iskoldt kildevand, der også pjaskedes over ansigtet. Herligt. Efter en halv times hvil var det helt svært at komme i gang igen. Jeg følte en mærkelig blødhed i knæene og kunne godt mærke, at jeg var ved at blive træt. Nåh, alt fik jo en ende, og bag den næste fjeldrunding kom fjorden med bådene nok til syne. Jeg kæmpede mig derhen; ingen fjord eller båd, men masser af udsigt, og hvad være var: Fjeldkammen delte sig i to »bjergkæder«, én mod NNV og én mod VSV. Intet spor af de andre. I et kort sekund løb det mig koldt ned ad ryggen. Jeg orkede ikke at gå galt og så tilbage igen med det skide dyr. Bag den nordre fjeldryg kunne jeg skimte en fjord, men var det vores? Det kunne være Qussuk, parallelfjorden længere mod vest. Kompasset! Naturligvis. Af gammel vane har jeg altid det med i en af mine vindjakkelommer, og det var der heldigvis. Jeg blev enig med det om at vælge den sydvestlige bjergkam. Den øgede adrealin i blodet havde givet friske kræfter, så selvom gummistøvlerne viste stigende tendens til at finde ned i huller og revner, blev næste fjeldrunding nået relativt hurtigt. Hurrah! Der lå bådene dybt nede, meget dybt, men alligevel, hvor det lettede!

Var det umagen værd?

Efter et kort »sejrshvil« på den næste store sten gik det nedad trods »gummi« i knæene og løse ankelled. Pusteriet var ligesom trådt i baggrunden for en intens almen træthedfølelse. Var det umagen værd at fortsætte dette næsten umenneskelige slæb, som man oven i købet frivilligt havde påtaget sig? Muligheden for at frigøre sig for lidt af byrden strejfede min bevidsthed, men nej, intet valg. Det tab i Oves og min egen agtelse, et sådant svigt ville indebære, gjorde tanken umulig. Et erindringsbillede fra fortiden dukkede op. Jeg så mig selv sammen med den lille skare videnskabsmænd, da vi med fortvivlet kraft kæmpede os igennem Zaire-urskovens endeløse muddersumpe, og en af deltagerne midtvejs ikke ville mere. Vi kom igennem. Eller den dag, da Olav, vor yngste søn, og jeg i den brændende tropesols middagshede – sindsygt – klatrede de 1100 m op af Diego Cão klippen fra Zaire-floden. Var disse fortidens éngangspræstationer lykkedes, gik det vel også her. »Du skal, du skal!« Nedad gik det, langsomt med hyppige hvil, og gradvist kom fjorden nærmere, men hvor var de sidste 500 meter lange, omend terrænet her var relativt jævnt skrånende. Nu nåedes elvens udløb. Kunne de snøbler da ikke komme ind og hente mig her? Jeg kaldte – intet svar. Nå, så måtte jeg hoppe over elven fra sten til sten og prøve at komme lidt nærmere til laboratoriebåden, der var nærmest. Skrog og køller blev læsset af på en sten i vandkanten, og jeg mandede mig op til et vældigt indianerhyl. Det bragte liv i Bente, der omsider kom ind med »fidusen« og lidt forskrækket konstaterede misforholdet mellem lastens og bådens størrelse. Jeg var den først ankomne – mon Dieu! Efter ca. 4 timers vandring. Vi fik os bugseret ud til Oves båd, og jeg sejlede hende tilbage og beholdt gummibåden for siden at kunne hente de andre. Fik stillet den værste tørst med en øl og en kop the, tømt gummistøvlerne for vand og skiftet bukser og sokker. En halv time senere dukkede en udmattet Jens Peter op med halvdelen af sin fangst. Det var også anden dag for ham. Klokkeren var blevet 18, og aftalen var, at vi ikke skulle sejle senere end kl. 16 af hensyn til mørke og is. Vi blev enige om, at J. P. og Bente, der havde en noget langsommere båd, tog af sted straks, og at jeg overtog gummijollen for at kunne hente Ove, når han kom. Det var nu blevet halvmørkt, og jeg begyndte så småt at blive lidt urolig for makkeren, så trods en vis uvilje mod at gå mere den dag, padlede jeg ind til bredden og begyndte at gå op ad skråningen med lommelygten i hånden. Stadig ingen Ove. Jeg begyndte at råbe hans navn – han kunne jo ligge et sted med forstuvet fod. Pludselig blev råbet besvaret oppe fra fjeldkanten, hvor hans blå silhuet kom til syne med køllerne balancerende over nakken. Jeg nåede frem til ham. »Du er fin«, konstaterede han usentimentalt. »Den kan lige bære det her ned til båden, mens jeg henter

Lithium og den manio-depressive sygdom

af Mogens Schou (S 36)

Mogens Abelin Schou (S 36), søn af overlæge, dr. med. H. I. Schou, Kolonien Filadelfia. Uddannelse i psykiatri, eksperimentel biologi og farmakologi i Danmark, Skandinavien og USA. Studierejser, gæsteforelæsninger. Chef for Psykofarmakologisk Institut, Psykiatrisk Hospital, Risskov, siden 1956. Overlæge siden 1958. Dr. med. (»Lithium i den psykiatriske terapi«) 1959. Professor Aarhus Universitet 1971. Videnskabelige priser og udmærkelser. Medlem af Statens Lægevidenskabelige Forskningsråd.

Mit særlige interesseområde har været det samme som min fars: den manio-depressive sygdom. Emnevalget er næppe helt uden sammenhæng med, at adskillige familiemedlemmer har mærket til denne sygdom. Den viser sig ved perioder af sygelig tristhed og manglende handlekraft, *depressioner*, og i nogle tilfælde perioder af sygelig opstemthed og øget psykisk tempo, *manier*. Karakteristisk er desuden en stærk tilbøjelighed til tilbagefald, optræden af nye manier eller depressioner efter symptomfrie intervaller.

Man var længe ret hjælpeløs over for denne sygdom. Sløvende barbiturater mod mani og dulmende opiumsdråber mod depression var ynkkelige medicinske tilskud til den trøste- og sympatibehandling, som var alt hvad lægen i øvrigt kunne yde. Men i det år, jeg blev student, altså 1936, skete drastisk nyt. Den elektriske behandling, »*elektrochok*«, viste sig på eklatant måde at kunne fjerne symptomerne ved mange pinagtige depressioner. Jeg husker tydeligt min fars henrykkelse over endelig at kunne »gøre noget« og hans — alt for optimistiske — tro på, at så måtte gåden om sygdommens årsagsforhold da også snart blive løst.

Det gik nu langsommere end som så. Årsagsgåden er stadig uløst, og først tyve år efter den elektriske behandlings indførelse fandt man frem til medikamenter, der effektivt kan dæmpe depressive symptomer og afkorte sygdomsfaserne. Det drejer sig om de såkaldte *antidepressiva*.

At følge i sin fars fodspor er ikke særlig originalt, men der er vel heller ikke noget direkte galt ved det. Engagement smitter, og far var stærkt engageret i sit arbejde som overlæge og videnskabelig leder på Kolonien Filadelfia og Dianalund Nervesanatorium. Vi var tre sønner, der gik på Sorø Akademi, og vi har hver for sig videreført et fædrene interesseområde. Nr. 1, Henrik (S 35, død 1978), tog lægegerningen op og blev praktiserende læge. Nr. 3, Niels (S 40), blev præst (senere seminarlærer). Jeg selv, nr. 2 (S 36), gik ind i psykiatrisk forskningsarbejde. Jeg er nu overlæge ved Psykiatrisk Hospital i Risskov, chef for Psykofarmakologisk Institut, og professor i biologisk psykiatri ved Aarhus Universitet.

vort første dyr, som ligger tæt herved«. Jeg accepterede skroget, men køllerne måtte han selv klare. Korteste vej til vandet, hvor skroget gled ned på en sten. En af teltfyrene kom hen og gjorde store øjne, da han hørte, at vi havde fået FEM dyr på een dag. De havde fået fire på en uge. Nu var Ove der, og gumibåden blev fyldt med rensdyr og to trætte mænd. Den lå dybt, da den skar sig gennem den knitrende nysis. Tænk, hvis der gik hul! Vi nåede dog velbeholdne ud til båden og fyldte kahytten med rensdyrskrog og køller.

Klokken var vel blevet 19,30 (20?), da vi omsider tøffede ud mellem de delvis mørklagte isskodser, men vi fik lige passeret de

værste ismasser, førend mørket blev rigtig tæt, dog med et svagt skær af den nedgæede sol over nordlandets fjeldsilhuet. For nedsat kraft gled vi hjemad gennem Godthaabsfjorden. Ove, der havde hovedet op igennem presenningen, led ikke af mangel på frisk luft. En projektor havde ikke været af vejen. Det blev en lang hjemtur, og i timevis kunne vi skimte Nuuk's lysstrib, førend vi omsider ved midnatstid stod ind i havnen. Der blev glæde i de små hjem, da familierne genforenedes.

Kød nok til hele vinteren —.

Nuuk — nov. 1979. Torbjørn,

I mellemtiden var der imidlertid sket nyt på manifronten. En australsk psykiater, dr. *John Cade*, havde i 1949 ud fra — vist nok forkert tolkede — forsøg på marsvin fundet på at behandle maniske patienter med salte af stoffet *lithium*, og behandlingen viste sig faktisk virksom. Uden i væsentlig grad at virke sløvende fjernede lithiumbehandlingen de maniske symptomer.

Lithium er kemisk set et af de enkleste stoffer, vi kender, i familie med gængse bestanddele af organismen som f. eks. natrium og kalium. At det skulle kunne udøve en kraftig behandlingseffekt mod manier lød i grunden fantastisk. I begyndelsen af 1950'erne var jeg nyansat videnskabelig assistent på det psykiatriske hospital i Århus, og vi besluttede os til at efterprøve de australske iagttagelser på mere systematisk måde, med anvendelse af blindtabletter, overkrydsningsteknik, statistisk analyse, og hele den videnskabelige tyrkiske musik. Iagttagelserne stod sig. Selv under kritiske afprøvningsvilkår viste lithium sig virksomt over for maniske faser af den manio-depressive sygdom, og lithiumbehandlingen blev efterhånden taget i almindelig brug ved disse tilstande.

Men hvad med depressionerne? Hos en enkelt patient, hvis tilstand svingede næsten ustandseligt mellem mani og depression, så vi faktisk under lithiumbehandling aftagen af både manier og depressioner, og vi startede derfor et nyt systematisk behandlingsforsøg, denne gang med deprimerede i stedet for maniske patienter. Resultaterne var imidlertid langt mindre overbevisende, og undersøgelsen blev lagt til side. Lithium var åbenbart ikke det rette middel mod depressioner.

Det var det nu alligevel — på sin egen måde. Sagen er, at lithium skal indgives forud for det depressive udbrud for at være virkelig effektivt. I begyndelsen af 1960'erne iagttog dr. *P. C. Baastrup* fra Vordingborg og dr. *G. P. Hartigan* fra Canterbury, at langtidsbehandling med lithium førte til svind af ikke blot manierne, men også de depressive faser. Skulle kodeordet måske være »*langtidsbehandling*«?

Poul Christian Baastrup og jeg indledte et samarbejde, i hvilket han var lægen og kliniker, der udvalgte, behandlede og iagttog patienterne, mens jeg var en slags videnskabelig håndlanger, der udførte forsøgsplanlægning, foretog resultatanalyser, lavede statistiske beregninger og skrev publikationsudkast. I 1966 kunne vi i et foredrag ved en kongres i Madrid og i 1967 i en artikel i et internationalt psykiatrisk tidsskrift fremlægge resultater, der viste — eller i al fald talte stærkt for — at lithium ikke blot virkede terapeutisk (kurerende) ved maniske faser af den manio-depressive sygdom, men også virkede profylaktisk (forebyggende) over for nye anfald af såvel depression som mani. Selv hos mennesker, der udelukkende led af tilbagevendende depressioner og aldrig havde haft en mani, kunne langtidsbehandling med lithium forebygge depressive tilbagefald.

Herigennem var der for første gang demonstreret forebyggelse af tilbagefald af en sinds-

sygdom gennem medikamental behandling. Der var også vakt nyt håb for de mange mennesker, hvis liv hidtil havde været domineret af hyppige og svære anfald af mani og depression, anfald som nok ét for ét kunne behandles elektrisk eller med lægemidler, men som næsten ubønhørligt kom igen. Når sådanne patienter kom i langtidsbehandling med lithium, blev anfaldene svagere og mindre hyppige og hørte i de fleste tilfælde helt op.

Medikamental recidivprofylakse, forebyggelse af tilbagefald, var noget nyt inden for psykiatrien, og tanken slog bestemt ikke igennem lige med det samme. Der blev fra flere sider ytret skepsis og fremsat kritiske bemærkninger vedrørende de danske undersøgelser. Men kritisk dialog er, hvad videnskaben trives ved. Vi svarede igen med data og argumenter. Vi udførte også nye og mere forfinede undersøgelser og kunne i 1970 fremlægge resultater, som det var vanskeligt at modsige. Siden er vore iagttagelser og konklusioner blevet bekræftet igen og igen af forskere i mange lande, og i den vestlige verden er i dag én ud af hver tusind i befolkningen i lithiumbehandling for manio-depressiv sygdom.

Lithiumprofylaksen er tydeligvis kommet for at blive — indtil noget endnu bedre kan sættes i stedet. At søge efter noget sådant endnu bedre, og i mellemtiden at forøge lithiumbehandlingens effektivitet og nedsætte dens bivirkninger, det er hvad der fylder min daglige tilværelse, giver skuffelser og glæder. Mellem de sidste er ikke mindst breve og hilsener fra helt ubekendte mennesker, der skriver til Baastrup og mig og siger tak, fordi lithium har hjulpet dem af med en farlig og pinagtig sygdom. Som læge og forsker kan man næppe få større tilfredsstillelse.

Frokosten i Rådhuskælderen

S. Nicolaj dag

A. D. MCMLXXIX

Inden frokosten begyndte, bragte Ragnhild Hoffmeyer den hilsen fra Otto Mackeprang, som han selv havde ønsket skulle overbringes os efter hans død om »ikke at lade stemningen ødelægges«, og en forsikring om, hvor meget Sorø, Skolen og Soransk Samfund havde betydet for ham gennem et langt liv.

Der var mødt rigtig mange frem, ialt 31, deriblandt 4 S. '27: Fink — Frandsen — Kamman — Kann Rasmussen og 5, der holdt deres halvårige komsammen i minde om, at de begyndte sammen i 1. ml. i 1953: Hammer — Kopp — Palm — Plate — Sparrevohn. For øvrigt spændte vi over 70 år med Palslev (S 1908) som Nestor, og Dalgaard og Holmgaard (S 1978) som Benjamin'er.

Vel havde restauranten lagt an til julefrokost med ekstra lækkerier og mange rødbeder, men det var jo nok dagens taler, Per Sørensen (S 1951), som havde lokket så mange til. Han valgte at tale om det soranske aspekt

i sin arkæologiske tilværelse gennem nu snart 30 år. Det begyndte — selvfølgelig — i en time hos Jan Nielsen, hvor han sad og »sov« og fik det råd i stedet for at svare hen i vejret så hellere læse Brøndstedts »Danmarks Oldtid I—III«. Det gjorde han! Og det blev hans skæbne.

Det soranske fortsatte, for da han begyndte at læse arkæologi, var Brøndsted (S 1909) direktør for Nationalmuseet, og da han som studerende gravede flere kampagner oppe i Nordkalotten, var det sammen med Povl Simonsen (1935). Da han så var blevet færdig i 1960, stod zoologen Anton Frederik Bruun (S 1920) og palæontologen Eigil Nielsen (S 1929) parate til at tage det unge menneske med ud til Thailand, hvor han og Eigil Nielsen arbejdede sammen i 2 år. Det var en i alle henseender betagende og begivenhedsrig tur op langs Kwai-floden; vi véd her fra bladet, at Eigil Nielsen har lært, hvordan hunde spændes for en slæde; men han kunne også ride elefanter, slås med slanger og andet godt!

Det videnskabelige formål var at finde en mulig forbindelse mellem de meget gamle (ur-old-stenalder) kulturer i Kina og på Nordborneo og Java, og helst også nogle forstenede menneskerester. Det lykkedes ikke i denne omgang, selv om nogle spor derpå var kommet frem, da A. Kann Rasmussen (S 1922) byggede bro over Kwai. Men de fandt meget andet godt: et menneske (men det var en almindelig homo sapiens) og en mængde redskaber og bopladser, men kun (!) 12—14.000 år gamle. Ialt havde Per Sørensen 13 tons materiale med hjem.

Efter studieophold i Wien og endnu en ekspedition til Thailand og Kina (1965—66), hvor han var leder, og som den vistnok første fik adgang til de kinesiske museer, blev Sørensen forskningsleder for en i 1969 oprettet permanent forskningsstation i det nordøstlige Thailand. Stationen er startet af »Central Institut for Nordisk Asienforskning« (CINA), og bygningerne blev skænket af Christiani & Nielsen (mon Kann Rasmussen ikke har haft en finger med i spillet dér?). Sørensen var leder 1969—74, og nu fandt man den søgte forbindelse, ikke via Kwai-dalen, men langs Salween. Her fandtes ialt en 40 bopladser med redskaber, men ingen menneskerester; til gengæld lader de sig datere til ca. 700.000 år f. Kr., eller måske endda 900.000!

Det lyder voldsomt; men hvad betyder de 200.000 år fra eller til? Vistnok en hel del, når disse fund skal passes ind i de andre meget tidlige fund. Sørensen sluttede med at redegøre for nogle af dateringsmetoderne; det viser sig, at når basalt (lava-masse) størkner, undergår den strukturelle ændringer, som på en eller anden måde afspejler, hvorledes jordmagnetismen dengang var orienteret. Det var et meget spændende eksempel på, hvorledes arkæologien samarbejder med naturvidenskaben; nu skal de enige altså bare være enige om, hvorvidt den basalt, der fandtes meget tæt ved fundene, delvis henover dem, peger på 700.000 eller 900.000 år.

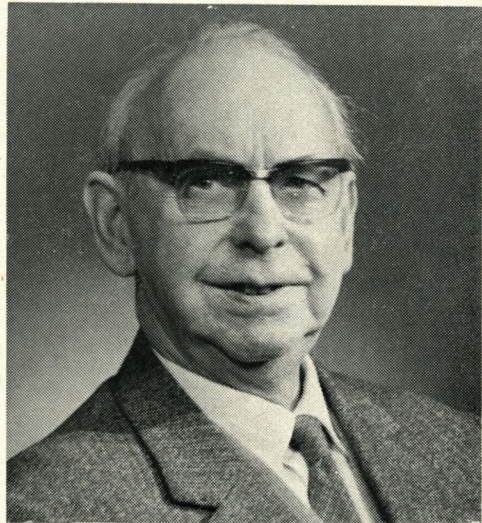
Nok er vi en gammel skole, men det her var

alligevel et stykke vej og tid væk fra det soranske aspekt. Men Per Sørensen fik sat en ekstra sløjfe på til sidst, for derude på stationen havde der bl. a. været en soraner Hans Peter Larsen, som skulle båndoptage og studere den thaiske folkesang! Som afslutning efterlyste Per Sørensen unge soranske arkæologer; der sker meget derude, foreløbig 59 projekter er færdige eller i gang, og der er virkelig muligheder!

Der var ikke mange spørgsmål, men langvarigt bifald.

Ellers var vi: æresmedlemmerne Krog-Meyer (R 1909), Ellen Vibeke Jensen (S 1913) og Kann Rasmussen (S 1922); Suhr (S 1914), Høfler (R 1919), Brorson (S 1921), Schrøder (S 1925), Stauning (R 1929), formanden Taarnhøj (S 1937), Jørgensen (S 1938), Saxtorph (S 1940), Krog-Meyer (R 1945), Stage (S 1958), Wedell Andersen (S 1970), Salling (S 1973), Rasmussen (S 1975) og Prip (S 1976).

Efter den traditionelle bortlodning af »Soranerbiografier 1901—1960«, som Ragnhild vandt, invaderede vi »Pretoria« 15 mand høj, og så kom Grønne (S 1975) endda til, så vi ialt kom op på 31^{1/2}. N. Sx.

In memoriam

OTTO MACKEPRANG (S 13)

Kære Soranerkammerater!

Efter vor kære, gamle kammerat Otto Mackeprangs eget udtrykkelige ønske bringer jeg en sidste hilsen fra ham. Lad ikke stemningen ved vor festlige julefrokost dæmpes af den grund; det ville være imod hans intentioner, han, som så ofte har hævet sin røst ved frokosten og i andre Soranerforbindelser, han, hvis retoriske kunst iblandet megen munterhed I sikkert mindes som et indtryk af viden og vid.

O. M. frekventerede Sorø Akademis Skole fra II m. 1907, til han blev student i 1913.

I hans sidste 7 år gik jeg næsten daglig hen til ham, som boede i en yndig villa fire

minutters gang fra mig. I hans enkemandsensomhed var det ikke hans livret at dinere alene, og da læsesynet svigtede, var det ham en kæmpeopmuntring, at jeg kunne give hans altid levende hjerne nye impulser gennem højt læsning af avisen, tidsskrifter og bøger m. m.

Vor fælles Sorø-fortid, ganske vist med 13 års forskel i alder, var en frugtbar baggrund for tankeudvekslinger. — O. M. var soraner med liv og sjæl og mindedes altid skolen med dyb taknemlighed.

To interesser dyrkede han dér med forkærlighed, nemlig sang og kricketspil.

Kricketspillet bragte ham gennem mange år til Sorø, når kampen mellem eleverne og de gamle soranere i september afvikledes; han var da nogle gange den, der afleverede bat'et til en elev og holdt talen. Ved en sådan begivenhed 12.9.71 sagde han bl. a.: »Kricketsæsonen er ved at være forbi. Kan I, kære venner, sige mig, hvilken forskel der er på en danserinde og denne kricketsæson? Jo, danserinden står på tå, men kricketsæsonen går på hæl(d)!« Videre sagde han: »Det er med spænding, jeg imødeser den årlige kamp her i Sorø. Spiller drengene bedre end sidst de gamle soranere var på besøg? Er helt nye talenter dukket op?« Hans gode kammerat Herluf Krog-Meyer sendte ham cricket-bladet, som jeg måtte læse højt for ham — interessen var glødende til det sidste.

Den anden store interesse var sangen, som Jähnigen og Tscherning underviste ham i, og med fryd deltog han med sin barytonrøst i indøvelsen og afsyngelsen af Ingemanns konfirmationskantate.

Et julekort fra Tscherning skrevet i Sorø 23.12.15 til O. M. 2½ år efter hans studentereksamen blev en af de ting, som har glædet O. M. mest i hele hans liv. I parentes: Tscherning kalder ham Ole, som var hans *nom de guerre* i Sorøtiden, da man ved optagelsen udlagde forbogstavet O som hørende til navnet Ole! Kortet lyder således:

»Kære Ole!

Tak for Julehilsenen og for lidt Poesi midt i al Prosaen; det liver op i en gammel Pebersvends Tilværelse, naar jeg opdager, at ogsaa Dreiege formaar at »høre Græsset gro og Ulden voxer«, men du er jo da ogsaa en af de særlig udvalgte i den Henseende, du lykkelige Aladdin.

Og tak for Billedet, uagtet jeg synes, at du skulle have nøjedes med en Julehilsen som sædvanlig, der er mig Glæde nok. Dette Waldmüllerske Billede af Beethoven vilde jeg forøvrigt selv lejlighedsvis have anskaffet mig; nu skal det smykke min Stue og samtidig minde mig om den mest udvalgte af alle mine Elever.

En rigtig glædelig Jul til dig og til din Moder. Din hengivne *Wald. Tscherning.*«

Se, det var en julehilsen!

En lille ting til fra O. M.s foredrag på skolen 24.10.67 for II og III g.erne: »En særlig glæde var det for mig, når der kaldtes på mig ved soranske festligheder. Ved skolens Hauch-

fest i 1921, da busten i Akademihaven blev afsløret, medvirkede jeg med et par sange af Hauch, hvoriblandt var denne, som Heise har sat musik til:

»Jeg mindes vel et sted, gid jeg var der igen, dér timerne så sagtelig gled hen lig sølvklare perler, der drages på en snor, så milde som to elskendes ord.«

Her genfindes den stemning, som uforglemmeligt anslås i Hauchs: »Jeg véd et sted, som jeg har elsket længe.«

Til allersidst: En varm tak til Soransk Samfund for blomsterne til O. M.s sygeseng og for den skønne krans ved bisættelsen, hvor også hans studentsangerkammerater bragte ham en herlig sangerhilsen.

Æret være hans minde!

Rejh.

Emil Jähnigen (1844—1910), sanglærer ved Sorø lærde Skole og Opdragelsesanstalt og organist ved Sorø kirke 1883—1910.

Valdemar Tscherning (1869—1928), sanglærer og organist 1910—28.

(Se nærmere om begge i »Soranerbiografier 1901—60«).

In memoriam

AAGE BUGGE (S 13)

Fhv. provst *Aage Bugge* (S 13), Helsingør, er død i en alder af 83 år den 2. december 1979. Han blev født 19. februar 1896 i Nanortalik, Grønland, som søn af kolonibestyrer Konrad Olsen Bugge og blev optaget i 1. mellem april 1907 og blev nysproglig student 1913 og cand. theol. 1921 og præst i Godthaab samme år. 1934—48 var han provst for Grønland og derefter lektor i grønlandsk i København og forstodder for det grønlandske seminarium dér 1948—64. Provst Bugge har gjort en stor indsats for Grønland og udsendt en del bøger om grønlandske forhold, bl. a. var han formand for redaktionen af Dansk-grønlandsk Ordbog. Han har også oversat Ingemanns konfirmationskantate til grønlandsk. Den blev brugt i kirken i Holsteinsborg. Mon den stadig bruges — og i så fald hvor?

MOGENS NISSEN (S 07)

Lektor *Mogens Nissen* (S 07), Charlottenlund, er død, 91 år gammel. Lige til en uge før sin død passede han sit arbejde i forskellige oplysningsforbund, hvilket arbejde han tog op, da han blev pensioneret fra Ordrup Gymnasium. I 1941 var han med til at stifte Dansk Forening til Nordisk Sproggrøt og kæmpede for at få indført brugen af små begyndelsesbogstaver i navneord. Han var en levende og inciterende lærer, der stadig fornyede sin undervisning. Sin sidste bog udsendte han i 1974.

Dødsfald

MOGENS CULMSEE NISSEN (S 07)

1. august 1888 — 22. november.

OTTO TOLSTRUP MACKKEPRANG (S 13)

22. december 1894 — 22. november 1979.

AAGE BUGGE

19. februar 1896 — 1. december 1979

SORANSKE NOTER

Ordensdekoration

Dommer *Carsten Jepsen*, Hørsholm, (S 30) er i november blevet udnævnt til kommandør af Dannebrogordenen.

Fødselsdagslisten i december 79

Knud Wognsen Jølver, født den 19. december 1884, blev desværre glemt på fødselsdagslisten i december 79, hvilket redaktionen beklager og beder undskyldt, så meget mere som Knud Jølver med sine 95 år vist er den ældste nulevende soraner. Er der nogen ældre? S. u. Red.

Cricketjuniorverdensmesterskab i Sorø i 1981
Sorø, Slagelse og Ringsted skal i 3 uger i sommeren 1981 være værtsbyer for cricketverdensmesterskaber for ungdomslandshold, der kommer fra 6 nationer: Bermuda, Canada, Irland, Nord- og Sydengland, Holland og Danmark. En del af de udenlandske deltagere skal bo på det nye alumnat i Sorø.

Fødselsdage i januar

2. Grosserer Aage W. Colding (f. 1890), Rungstedvej 49, 2960 Rungsted Kyst.
2. Dr. med. Axel F. Liebmann (f. 1905), Platanvej 50, 5000 Odense.
2. Bogtrykker Arne Stenby (f. 1930), Furesø Parkallé 39, 3460 Birkerød.
7. Købmand Jørgen Degn (f. 1905), Virum Stationsvej 49, 2830 Virum.
7. Fru Inge (Leis) Gorm Madsen (f. 1920), Asselsvej 169, 7990 Øster Assels.
8. Fabrikant Preben Olsen (f. 1905), Middelfartsgade 6, 2100 København Ø.
13. Repræsentant Aage Sahlertz (f. 1930), Karlsgårdsvej 1, 3000 Helsingør.
16. Advokat Thorkil Engel (f. 1930), Ringstedvej 15, 6000 Kolding.
18. Inspektør Otto Boserup (f. 1890), Hellerupvej 68, 2900 Hellerup.
18. Forstander, overlærer Trygve Hogstad (f. 1905), Holmelundsvej 10, 2650 Hvidovre.
18. Kaptajn Ole Laub Clemmensen (f. 1930), c/o Nigmarship Agencies Ltd., P.M.B. 1027, Apapa, Nigeria.
19. Tømmerhdl. Torben Christensen (f. 1930), Mågevej 9, Langø, 4900 Nakskov.
19. Prokurist, cand. pharm. Hans Henrik Ribbel (f. 1920), Ibstrupvej 26, 2820 Gentofte.
20. Civilingeniør Poul J. Heide-Jensen (f. 1920), Århus Oliefabrik, 8000 Århus C.
24. Skovfoged Erik Correll (f. 1920), Katkjærhus, 8654 Bryrup.
29. Arkitekt Ole Rønno (f. 1930), Blåkullagt. 19 B, Helsingborg, Sverige.
31. Læge Claus C. Vogel (f. 1920), 9620 Ålestrup.

Memo

Ved soranerfrokosten i januar er der ingen indbudt taler, men den 7. februar kommer den nvalgte formand for Soransk Samfunds Jyske Afdeling, kulturredaktør ved Jyllands Posten *Hans Andersen* (S 51) og fortæller om, hvordan det er at være litteraturanmelder.

MEDLEMSKONTINGENTET

er for 1979 fastsat til kr. 60,00; for juniormedlemmer (fra og med årgang 1972) — samt for medlemmer, fyldt 67 år — dog kun 30,00. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelelse gives til:

SORANSK SAMFUND: Kassereren

Civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10 2860 Søborg
(01) 69 11 44
Postgiro 4 00 17 10

BETALING

Til de medlemmer, der er bosat i Danmark, på Færøerne, i Norge, Sverige, Finland og på Island fremsendes fortrykte girokort. Medlemmer bosat i det øvrige udland, bedes tilsende os en check trukket på en dansk bank og lydende på danske kroner (det koster ellers Samfundet d.kr. 15,00 at indløse en check). Denne indbetaling må gerne komme kassereren i hænde uden yderligere opfordring, hvorved Samfundet sparer tid og penge til opkrævning.

ADRESSEFORANDRINGER

meddeles til kassereren!

HENVENDELSER vedrørende:

SORANSK SAMFUND stiles til:

Overlæge Palle Taarnhøj
(Soransk Samfunds formand)
Københavns Amts Sygehus
2800 Glostrup
(02) 96 43 33, lokal 476

LEGATANSØGNINGER stiles til:

SORANSK SAMFUND

Direktør, cand. jur. Svend Clausen
(Soransk Samfunds næstformand)
Amaliegade 21 A, 1.
1256 København K
(01) 13 51 05, (03) 19 12 35

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18—19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.
(01) 13 86 66

Sorø Bogtrykkeri ApS
Alleen 9, 4180 Sorø
(03) 63 05 75